

30.8.16

לכבוד
היועץ המשפטי לכנסת
מר איל ינון

נכבדי,

הנדון: פיצול סעיפי הקרן לשמירת הניקיון מהצעת חוק התכנית הכלכלית

הריני לפנות אליך בנושא שבנדון בשם אדם טבע ודין, באשר לצורך בפיצול הסעיפים העוסקים בקרן שמירת הניקיון מהצעת החוק שבנדון, כדלקמן:

1. בימים האחרונים הופץ על ידי משרד האוצר תזכיר חוק התכנית הכלכלית לשנים 2017 ו-2018 (תיקוני חקיקה), התשע"ו-2016. תזכיר זה צפוי בעת הקרובה לעטות צורת הצעת חוק, ולשטוף, כנחשול גואה, את הכנסת ואת המערכת הפוליטית כולה.
2. כדרכו של נחשול, נגררים עם חוק ההסדרים גם נושאים שבמהותם אינם מתאימים לאופי הדיונים המזורז, אשר בו עסק כבר בית המשפט העליון במקרים רבים והדברים ידועים.
3. בענייננו, מדובר ביוזמה לתיקון מטרותיה של הקרן לשמירת הניקיון. אנו סבורים, כי הדיון על שיטות החלוקה המיטביות של כספי הקרן אינו קשור באופן ישיר לתקציב המדינה וכאמור אינו מצדיק דיון דחוף בחוק ההסדרים. כמו כן, מדובר בנושא מורכב שנדרשת בו חשיבה מחודשת. להלן פירוט הדברים.
4. במסגרת קרן הניקיון, שכיום היא אולי הקרן הייעודית הגדולה ביותר בחקיקה הישראלית מבחינת היקפי הכספים המתנהלים בה (כמיליארד שקלים), מתנהלים כספי היטל ההטמנה אותם משלמים עקיפין תושבי ישראל. כל מהותה של קרן ייעודית מסוג זה היא לייצר מנגנון שמנהל כספים **במנותק** מתקציב המדינה השוטף וזאת על מנת להשיג יעדי מדיניות מוגדרים. במקרה דנן, מטרתם של כספים "צבועים" אלה, היא לפתח אמצעים חלופיים להטמנת פסולת הנחשבת במדינות המתוקנות כשיטת טיפול בלתי קבילה מבחינה סביבתית.
5. התיקונים במטרות הקרן, הנעשים כמעט מדי שנה, "טלאי על טלאי", מעוותים את מטרת הקרן ואת אפקטיביות פעילותה. יפים לעניין זה דברי יו"ר ועדת הכלכלה, ח"כ איתן כבל¹:
"הממשלה מתנפלת על הכספים האלה...ועושה שתי פעולות שהן אינן מן העניין. היא גם עושה מעשה שהוא מנוגד למה שהכספים האלה בייעוד המקורי שלהם, היא גם בעצם מחלישה את הייעוד האמיתי שלשמו..הוא בעצם מוצא על מנת לקדם תהליך נכון".
6. היבט עקרוני נוסף הוא האופן שבו משרד האוצר מנסה באופן עקבי לפגוע בקרנות ייעודיות שהוקמו מכח חקיקת הכנסת. כך, כדברי ח"כ דב חנין בדיון הנ"ל:
"גם כשכבר הכנסת מחוקקת חוקים ומייצרת מנגנונים שמאפשרים קרנות למטרות ספציפיות, משרד האוצר ממשיך לנהל נגדן מלחמה"
7. דוגמה בולטת לכך היא נטילתם של כספי הקרן לשיקום מחצבות ע"י משרד האוצר בניגוד לדיון (ראה בג"צ 890/03 אדם טבע ודין נ' שר האוצר), וכן שימוש בכספי קרן הניקיון לצרכים תקציביים שוטפים במסגרת

¹ דיון ועדת הכלכלה בנושא ייעוד הכספים שהועברו לקרן לשמירת הניקיון לשנים 2015-2016, 30.12.15

- חוק התקציב הקודם. הדברים מעלים סוגיות עקרוניות הנוגעות גם לקרנות חשובות אחרות כדוגמת הקרן שתנהל את הרווחים מן הגז הטבעי והקרן לשמירת שטחים פתוחים.
8. על רקע זה, אנו מצויים כיום בצומת דרכים שבו נדרשת הכרעה באשר לאופן שבו יש להשתמש ולחלק את כספי הקרן, לאחר ששיטת החלוקה שהיתה נהוגה עד כה (קולות קוראים) נתקלה בקשיים ומחייבת חשיבה מחודשת. לכן כיום מתחייב דיון עקרוני בנושא, ולעמדתנו דיון כזה לא יוכל להתנהל כראוי ואין מקומו במסגרת חוק ההסדרים.
 9. זאת, בין היתר על רקע חוסר שקיפות מתמשך ביחס לפעילות הקרן, אשר אינה מפרסמת לציבור את הנתונים המלאים על פעילותה, ובכלל זה פרוטוקולים והקצאות כספים, וכן אי מינוי של נציגי ציבור מן המגזר הלא ממשלתי, היוצר חוסר איזון בהרכב הקרן.²
 10. נוכח כל האמור, אנו מבקשים כי נושא קרן הניקיון יפוצל מחוק ההסדרים.

בכבוד רב,

עמית ברכה, עו"ד

 מנכ"ל אדם טבע ודין

העתק:

השר להגנת הסביבה
 יו"ר הכנסת
 יו"ר ועדת הכנסת
 יו"ר ועדת הכלכלה
 יו"ר ועדת הכספים
 יו"ר ועדת הפנים והגנת הסביבה
 היועץ המשפטי לממשלה
 ראש אגף תקציבים
 סמנכ"ל שלטון מקומי, המשרד להגנת הסביבה
 מנכ"ל מרכז השלטון המקומי
 מנכ"ל פורום ה-15
 מנכ"ל מרכז המועצות האזוריות

² ראה פרוטוקול דיון ועדת הפנים והגנת הסביבה מיום 22.2.16